

Test za županijsko natjecanje iz filozofije 2016.

Rješenja

Poštovane kolegice i kolege,

nadamo se da će priložena rješenja s načinom bodovanja pomoći u ispravljanju testa. U pitanjima u kojima se traži nešto objasniti, obrazložiti ili protumačiti, navodimo samo bitne momente odgovora, a nastavnik treba prosuditi je li odgovor složen u adekvatnu cjelinu. Ako smo negdje previdjeli neki relevantan moment koji učenik navodi, to svakako treba uzeti u obzir i odgovarajuće vrednovati.

1. Bodovi: 4 x 1

DESCARTES	Svakoj supstanciji pripada jedan bitni atribut, duhu mišljenje, a tijelu protežnost.
SPINOZA	Slobodnom se naziva stvar koja opstoji nužnošću same svoje naravi i od same je sebe određena za djelovanje.
BERKELEY	Jer što se tiče onoga što se govori o apsolutnom postojanju nemislećih stvari, neovisno o tome jesu li opažene, to se čini posve nerazumljivo. Njihovo <i>esse</i> jest <i>percipi</i> ; i nemoguće je da one ikako postoje izvan uma ili mislećih stvari koje ih opažaju.
KANT	Razum ne crpi svoje zakone iz prirode, nego ih on njoj propisuje.

2. Bodovi: 4 x 1

- a. modusima/načinima
- b. prirodnom stanju
- c. jednakost i slobodu
- d. legalnim/dopuštenim

3. Bodovi: 2 x 1

- (a) *A priori* se kod racionalista odnosi na sadržaj svijesti (urođene ideje) koji je u svijesti prisutan prije sadržaja koji dolazi iz iskustva.
- (b) *A priori* se kod Kanta odnosi na oblike (načine) spoznaje koji prethode svakom iskustvu i omogućuju ga.

4. Bodovi: 3 x 1

Treba prihvatiti svaki odgovor koji implicira tri navedena koraka. Može se prihvatiti učenikov odgovor koji umjesto „ono od čega se ništa veće ne može zamisliti“ koristi pojam „najsavršenije“ ili „najveće“.

- (a) Ono iznad čega se ništa veće ne može zamisliti nalazi se u umu dočim se razumije. Ali ne može biti samo u umu, jer se može misliti da je i u stvarnosti, što je veće.
- (b) Ako je dakle samo u umu, onda je to od čega se ništa veće ne može zamisliti ono od čega se može zamisliti nešto veće, a to je proturječno.
- (c) Dakle ono od čega se ništa veće ne može zamisliti postoji kako u umu tako i u stvarnosti.

5. Bodovi: 2 x 1

Treba priznati svaki odgovor koji implicira osnovne odredbe Lockeja i Berkeleyja.

(a) Locke razlikuje primarne i sekundarne kvalitete. Primarne kvalitete su svojstva samih predmeta (tijela), od njih su neodvojiva i njihova su sposobnost (moć) da u nama proizvedu ideju. (Ili kratko: Primarne kvalitete su objektivne.) Drugotna svojstva nisu svojstva samih predmeta, nego sile koje njihovim primarnim kvalitetama u nama proizvode razne osjete. (Ili kratko: Sekundarne kvalitete su subjektivne.)

(b) Berkeley niječe razliku primarnih i sekundarnih kvaliteta i sve kvalitete svodi na sekundarne (subjektivne).

6. Bodovi: 1 x 1

Samoubojstvo je kršenje naše dužnosti (a) prema Bogu, (b) prema našem bližnjem (ili društvu) i (c) prema nama samima.

7. Bodovi: 3 x 2

a (Kant, str. 205), **b** (Akvinski, str. 450), **g** (Descartes, str. 160)

8. Bodovi: 4 x 1

(Mjesta povezana s „i“ treba uzeti u cjelini.)

a. Prema Kantu, dužnost samoodržanja je u objektivnoj podjeli prema obliku **negativna (ili ograničavajuća)**, a u subjektivnoj podjeli je takva da čovjek promatra sam sebe kao biće koje je **animalno (ili tjelesno)** i **moralno**. (str. 203)

b. Prema Spinozi strast se može suspregnuti i dokinuti samo onom strašću koja je u odnosu na prethodnu **suprotna** i **jača**, a pored strasti ugone i neugode u tri osnovne strasti Spinoza ubraja i **požudu**. (str. 315 i 195)

9. Bodovi: 2 x 1

Narav me uči (a) da imam tijelo i da sam s njim najprisnije povezan i gotovo pomiješan i (b) da oko mene postoje različita druga tijela, od kojih mi je neka slijediti, a neka izbjegavati. (str. 159-160)

10. Bodovi: 2 x 1

Priznaje se svaki odgovor koji implicira sljedeće:

(a) Izlučivanje sjemeni je u korist začeca-rađanja, kojemu su spolne radnje usmjerene.

(b) Izlučivanje sjemeni treba biti tako uređeno da nakon toga mogne slijediti dolično rođenje i odgoj rođenog djeteta. (str. 543-544)